

02.03.2021

Asia/3

§ 147

Maahanmuuttajien kasvatuksen ja koulutuksen kehittämissuunnitelman 2018-2021 väliarviointi

HEL 2021-001079 T 12 00 01

Päätös

Kasvatus- ja koulutuslautakunta päätti merkitä tiedoksi maahanmuuttajien kasvatuksen ja koulutuksen kehittämissuunnitelman 2018-2021 väliarvioinnin tulokset.

Lautakunta näkee, että toimialan tulee asettaa koko toimialaa koskevaksi ja strategiseksi tavoitteeksi yhdenvertaisuuden edistäminen ja että tämä otetaan huomioon tulevan strategiaproessin valmistelussa.

Käsittely

Asian aikana oli kuultavana Matleena Sierla. Asiantuntija poistui kokouksesta kuulemisensa jälkeen.

Vastaehdotus:

Petra Malin: Lautakunta näkee, että toimialan tulee asettaa koko toimialaa koskevaksi ja strategiseksi tavoitteeksi yhdenvertaisuuden edistäminen ja että tämä otetaan huomioon tulevan strategiaproessin valmistelussa.

Kannattaja: Abdirahim Husu Hussein

1 äänestys

JAA-ehdotus: Esityksen mukaan

Ei-ehdotus: Lautakunta näkee, että toimialan tulee asettaa koko toimialaa koskevaksi ja strategiseksi tavoitteeksi yhdenvertaisuuden edistäminen ja että tämä otetaan huomioon tulevan strategiaproessin valmistelussa.

Jaa-äännet: 1

Pia Kopra

Ei-äännet: 11

Ted Apter, Fatim Diarra, Martina Harms-Aalto, Abdirahim Husu Hussein, Ville Jalovaara, Emma Kari, Petra Malin, Hannu Oskala, Matias Pajula, Pia Pakarinen, Kirsi Pihlaja

Tyhjä: 1

Dani Niskanen

Poissa: 0

Kasvatus- ja koulutuslautakunta päätti hyväksyä Petra Malinin vastahdotuksen äänin 11-1. Tyhjää äänesti 1.

Esittelijä

kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja
Liisa Pohjolainen

Lisätiedot

Matleena Sierla, projektipäällikkö, puhelin: 310 22480
matleena.sierla(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Esitysmateriaali
- 2 Väliraportti

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Päätösehdotus

Kasvatus- ja koulutuslautakunta päättää merkitä tiedoksi maahanmuuttajien kasvatuksen ja koulutuksen kehittämissuunnitelman 2018-2021 väliarvioinnin tulokset.

Esittelijän perustelut

Tausta

Helsingin kaupunkistrategiassa 2017–2021 on päätetty (27.9.2017, 321§), että kasvatuksen ja koulutuksen toimialalle laaditaan maahanmuuttajien kasvatuksen ja koulutuksen kehittämissuunnitelma. Tämä kehittämissuunnitelma on osa Helsingin kaupungin kotouttamisohjelmaa 2017–2021. Kasvatus- ja koulutuslautakunta hyväksyi 29.5.2018 § 108 maahanmuuttajien kasvatuksen ja koulutuksen kehittämissuunnitelman 2018-2021.

Samalla lautakunta edellytti, että kehittämissuunnitelman seuraavassa vaiheessa käydään laajaa keskustelua kohderyhmien kanssa niin, että ne perheet, joita suunnitelma koskee, kokevat, että he ovat voineet vaikuttaa suunnitelman onnistuneeseen ja käytännönläheiseen toteuttamiseen ja että myös ruotsinkielistä integraatiopolkua käyttävät perheet kuullaan.

Välitulokset

Suunnitelman päätavoitteena on taata kaikille helsinkiläisille yhdenvertaiset mahdollisuudet kasvatukseen, koulutukseen, työelämään ja yhteiskuntaelämään. Suunnitelmassa on kolme teemaa: oppimisen edellytykset ja tuki, ohjaus, neuvonta ja siirtymät sekä henkilöstön osaamisen kehittäminen ja rekrytointi. Suunnitelmassa on 18 toimenpidekokonaisuutta. Kehittämissuunnitelman työ käynnistyi 1.1.2019 alkaen ja sitä toteutetaan vuoden 2021 loppuun.

Seuraavassa on koottu nostoja keskeisistä tuloksista. Vuoden 2021 loppussa kootaan loppuraportti sekä tuotetaan koonti ilmiöitä kuvaavien mittareiden kehityksestä. Ilmiömittarit seuraavat muun muassa sitä, miten ulkomaalaistaustaisten osallistumisaste varhaiskasvatukseen, oppimistulokset, koulutuksen ja työn ulkopuolisten osuus ja koulukiusaamista kokeneiden osuus kehittyi.

Oppimisen edellytykset, ohjaus ja neuvonta

Lyhyen aikavälin tavoitteina on ollut parantaa S2-opetuksen ja perusopetukseen valmistavan opetuksen laatua sekä oppimisympäristöjen kielitietoisuutta, tukea huoltajien kanssa tehtävällä ja moniammatillisella yhteistyöllä kotoutumista sekä puuttua syrjintään ja rasismiin. Pidemmän aikavälin tavoitteina on, että oppimistulokset paranevat ja ohjaus ja neuvonta oppimispoluista on yhdenmukaista.

Opetuksen laadukkuus tarkoittaa pysyviä rakenteita oppiaineiden opettajien osaamisen jakamiseen, yhdenmukaista tapaa arvioida oppijoiden osaamista, S2-oppimäärän valinnan yhdenmukaisuutta, kielitietoisten opetuskäytänteiden kokeilua ja koontia sekä niiden systemaattista kehittämistä.

Kaikille palveluille on luotu rakenne kehittämiselle ja opettajien vertaisosaamisen jakamiselle. Opettajaverkostoissa on kehitetty kielitietoisen opetuksen käytänteitä, lisätty arviointiosaamista, tuotettu tukimateriaaleja ja jaettu osaamista.

Toimintakaudella on luotu pohjaa keskitetyn S2-arviointimallin osille, ohjeistus S2-oppimäärän valintaan sekä malli yhtenäiselle kieli- ja oppimisvalmiuksien kartoittamiselle esi- ja perusopetusikäisille valmistavan opetuksen oppijoille. Kielitietoista samanaikaisopetusta on kokeiltu perusopetuksessa ja malli laajenee uusiin kouluihin. Työpaikoilla tapahtuvan S2-oppimisen kehittämiseksi on kokeiltu S2-opettajan ja ammatillisen opettajan työparimallia Stadin AO:ssa.

Kotoutumisen tukimalli on valmis käsikirjan muodossa. Malli tarjoaa suomenkielisen ja ruotsinkielisen varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja perusopetuksen henkilökunnalle työkaluja ja tietoa sujuvaan alkuun sekä yhdenmukaistaa toimipisteiden käytäntöjä maahan muuttaneen lap-

sen ja perheen vastaanottamisessa. Ruotsinkielinen kotoutumispolku ja siihen sisältyvien palvelujen kuvaukset ovat valmiit ja ne on toimitettu toimipisteille laajempaa perehdytystä varten. Lisäksi perheille suunnatut tukimateriaalit on tehty eri kielillä. Oppaat tarjoavat konkreettista tietoa päiväkodin ja koulun aloituksesta, toimintatavoista ja henkilökunnan rooleista. Oppaat on käännetty 11 kielelle.

Tavoitteena on ollut lisäksi sujuvoittaa perheiden hakeutumista palveluihin. Perusopetukseen valmistavaan opetuksen hakeutumisen sujuvoittamiseksi on toteutettu leanaus ja näin luotu pohja hakeutumisen liittämiseksi asiainn tietojärjestelmään tulevina vuosina. Uutena toimintamuotona on kokeiltu maahan muuttaneille perheille jalkautuvaa säännöllistä pop-up-neuvontaa yhdessä järjestöjen kanssa alueilla. Lisäksi on käynnistetty neuvonnan pilotti International House Helsingin kanssa sekä järjestetty koulutuksia neuvontatoimijoille ja perheille. Koikeilussa on tavoitettu yhteensä 101 asiakasta elokuusta joulukuun loppuun 2020. Oppimispolut Helsingissä virtuaali- tapahtumiin osallistui yhteensä 270 ulkomaalaistaustaista henkilöä.

Lukio, ammatillinen koulutus ja vapaa sivistystyö - palvelukokonaisuudessa on perustettu keskitetty neuvonta- ja palveluohjauksen työkalu ohjaaville tahoille sujuvoittamaan aikuisten maahan muuttaneiden ohjautumista eri koulutuksiin ja sitä kautta työelämään. Alueellisessa opinto-ohjauksen verkostossa on keskitytty koulutuspolkuvaihtoehtojen selkeyttämiseen.

Monikielinen ohjaaja-mallia on jatkettu perusopetuksessa ja pilotti on laajennettu varhaiskasvatukseen ja lukiokoulutukseen. Monikieliset ohjaajat tukevat kodin ja päiväkodin tai koulun välistä yhteistyötä. Ohjaajat antavat huoltajille tietoa suomalaisesta kasvatus- ja koulutusjärjestelmästä, päiväkodin ja koulun toimintatavoista sekä huoltajan roolista oppijan opinpolun tukemisessa. Lisäksi ohjaajat avaavat muulle henkilökunnalle ulkomaalaistaustaisten perheiden tilannetta ja haasteita.

Vaikutusten arvioinnin perusteella malli täyttää sille asetetut tavoitteet ja parantaa merkittävästi kodin ja päiväkodin ja koulun yhteistyötä, lisää oppijoiden kiinnittymistä päiväkotiin ja kouluun sekä lisää henkilökunnan osaamista ja moniammatillisuutta.

Henkilöstön osaamisen kehittäminen

Lyhyen aikavälin päätavoitteena on ollut kouluttaa puolet toimialan henkilöstöstä vuoden 2021 loppuun mennessä kielitietoisuudesta ja sen pedagogisesta soveltamisesta, ulkomailla hankitun osaamisen tunnistamisesta ja tunnustamisesta sekä rasismin tunnistamisesta ja siihen puuttumisesta. Lisäksi pidemmän aikavälin tavoitteena on, että toimintakulttuuri muuttuisi oppimisen seurauksena. Yhteensä osallistu-

miskertoja koulutuksiin ja osaamisen kehittämisiin edellä mainituissa teemoissa on ollut 5093.

Kielitietoisuuskoulutuksia on järjestetty osana erilaisia pedagogisia opettajaverkostoja, kehittämispäiviä, kielitietoisuuden opetuksen kehittämispäiviä ja johdon foorumeita. Stadin ammatti- ja aikuisopistossa on toteutettu lisäksi kielitietoisuuskoulutuksia, jotka antavat syvällisemmän mahdollisuuden vertaisoppimiseen ja kokemusten vaihtamiseen. Kielitietoisuuden osaamisen kehittämisen toimien osallistumiskertoja on ollut tähän mennessä 2706.

Volyymitavoitteen saavuttamiseksi luotiin Kielitietoisuuden Helvi, joka on virtuaalinen työpaja. Helvin tavoitteena on ollut lisätä henkilöstön ymmärrystä siitä, mitä kielitietoisuudella tarkoitetaan ja mikä merkitys kielitietoisella toimintakulttuurilla omassa työyhteisössä on. On sovittu, että kaikki yksiköt eri palvelukokonaisuuksissa käyvät läpi Helvin työyhteisöissään. Helviin on osallistunut eri asteilta yhteensä tähän mennessä 1062 henkilöä.

Kaikkien palvelukokonaisuuksien henkilöstö on kerätyn palautteen perusteella kokenut, että koulutusten myötä on mahdollista kiinnittää entistä enemmän huomiota arjessa kielitietoiseen toimintaan, opiskelijoiden kielitaustaan, selkeään viestintään, käsitteiden selventämiseen ja lasten monien kieliresurssien huomiointiin.

Osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen koulutukset on kohdennettu Stadin ammatti- ja aikuisopistoon. Näihin toimenpiteisiin on osallistunut yhteensä 524 henkilöä. Samalla on yhdenmukaistettu ohjeistusta ulkomailla hankitun osaamisen tunnistamisesta ja sen prosessista henkilöstölle sekä käynnistetty työryhmytö ulkomailla hankitun osaamisen tunnistamisesta valituilla ammattialoilla.

Rasismin tunnistamisessa ja siihen puuttumisessa lähtökohdaksi otettiin se, että iso määrä kasvatus- ja opetushenkilöstöä ymmärtää, mitä rasismi on, miten se ilmenee ja minkälaisia työvälineitä siihen puuttumiseen on. Tavoitteena on lisätä henkilöstön valmiuksia tunnistaa rasismia ja kannustaa valitsemaan kehittämiskohde antirasistisen työotteen käyttöön. Toimiala toteuttaa yhdessä Rauhankasvatusinstituutin kanssa yhteensä 150 antirasismi-työpajaa vuoden 2021 loppuun mennessä kaikissa palvelukokonaisuuksissa osana työyhteisön yhteistä kehittämistyötä. Vuonna 2021 toimiala luo ohjeistukset tilanteisiin, joissa syrjintää tai rasismia ilmenee. Tämä työ tehdään ja ideoidaan yhdessä oppijoiden ja huoltajien kanssa. Antirasismi-työpajoihin osallistui syksyllä 371 henkilöä.

Palautteen perusteella keskeisimmiksi opituiksi asioiksi nousevat monikulttuurisen ja antirasistisen työotteen eron ymmärtäminen, antirasismi

aktiivisena toimintana rasismien poistamiseksi, omien ajatusten, tunteiden ja asenteiden tunnistaminen ja työstäminen, välineet puheeksi ottamiseen työyhteisössä sekä yhteisten toimintamallien luominen rasismiin puuttumiseksi. Myös opiskeluhuollon kehittäjätyöryhmä on lisännyt toimialojen välistä yhteistyötä oppimista haittaavista tekijöistä ja seuraa osaltaan rasismien tunnistamisen ja siihen puuttumisen tilannetta.

Rekrytointi ja uralle pääsyn tuki

Pidemmän aikavälin muutostavoitteena on, että ulkomaalaistaustaisten ammattilaisten osuus kasvaa henkilöstössä ja ulkomaalaistaustaisen henkilöstön uralla etenemistä tuetaan muuntokoulutuksella ja muodollisen pätevyyden täydentämisellä. Lyhyellä aikavälillä tavoitteena on ollut tarjota työssä tarvittavaa ammattikielen koulutusta toiminnallisesti ja etsiä aktiivisesti yhteistyökumppaneita, jotta työkokeilu-, palkkatukityö-, harjoittelu-, rekrytointikoulutus- ja oppisopimuspaikkoja saadaan lisättyä ulkomaalaistaustaisille.

Toimintakaudella on laajennettu Stadin osaamiskeskuksen toimintaa muun muassa lisäämällä kartoittajia, panostamalla työkyvyn kehittämiseen ja yrityskoordinaation lisäämiseen sekä sovitettu koulutuspalveluja yhteen kaupungin työllistymistä ja toimintakykyä tukevien palvelujen, aikuisten ja nuorten työllisyyspalvelujen, TE-hallinnon sekä muiden koutoutumista tukevien palvelujen kesken.

Toimiala on luonut yhdessä pääkaupunkiseudun kaupunkien ja korkeakoulujen kanssa ulkomaalaistaustaisten varhaiskasvatuksen opettajien pätevytymismallin. Varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuuskoulutukseen haki 48 henkilöä, joista 31 prosenttia työskentelee toimialalla ja Helsingin kaupungilla. Hyväksytyjä ja kelpoisuuskoulutuksen ehdot täyttäviä opiskelijoita oli 9, joista 3 kasvatuksen ja koulutuksen toimialalta. Pilotin päätulos on, että kelpoisuuskoulutuksen käytännön järjestelyt on ratkaistava tapauskohtaisesti, koska yhtä kaiken kattavaa mallia ei ole järkevää rakentaa tiukkojen ehtojen vuoksi. Tarve moduulimaisemmalle koulutukselle ja ammatillisen työkielen koulutukselle on suuri.

Toimiala on onnistunut tavoitteessaan tarjota 200 uutta oppisopimuspaikkaa, joista 15 prosenttia on vieraskielisille työntekijöille. Lisäksi työpaikalle on voitu viedä jalkautuvaa S2-tukea laajemmin ja kehittää uusia suomen kielen oppimisen tapoja sekä yhteisten tutkinnon osien suorittamista, jotta vieraskieliset opiskelijat voisivat parantaa opiskeluvalmiuksiaan. Oppilaitoksessa on alkanut suunnitelmaa toteuttava jatko- ja kehittämissuunnitelma, jonka avulla kehitetään ja vahvistetaan sekä opiskelijoiden että työpaikkaohjaajien ohjausta ja tukea S2-opiskelijoille. Työpaikkaohjausta kehitetään oppilaitoksen ja varhaiskasvatuksen yhteistyönä.

Projektiin on palkattu yksi opettaja, joka jalkautuu täysipäiväisesti päiväkoteihin tukemaan sekä opiskelijoita että työpaikkaohjaajia. Lisäksi vuonna 2021 on aloittamassa 50 työvalmentajaa, jotta jo kehitettyä toimintaa voidaan laajentaa ja jatkaa pysyvänä toimintana.

Toimiala käynnisti ulkomaalaistaustaisille työntekijöille ammatissa tarvittavaa työkielen koulutuksen jatkona pätevätyöpolulle ja laajentaen sitä kaikille ammattiryhmille. Tavoitteena oli parantaa osallistujan suomen kielen taitoa työtehtävien tarpeisiin ja työpaikalla tapahtuviin kommunikaatiotilanteisiin. Fokuksessa olivat työtehtävistä nousevat tarpeet ja kommunikaatiotilanteet. Palautteen mukaan toimintaa halutaan jatkaa ja tehdä siitä pysyvä osa henkilöstön kouluttamista.

Toimiala on myös lisännyt rekrytoivien esihenkilöiden tietoisuutta positiivisen erityiskohtelun tavoitteesta rekrytoinneissa, tarkastellut rekrytointiprosessia sekä osallistunut anonyymien rekrytoinnin kaupunkitason kokeiluun.

Arvio onnistumisesta ja haasteista sekä perheiden osallistumisesta toteutukseen

Valtaosa toimenpiteistä on saatu tavoitteiden mukaisesti toteutettua. Ainoastaan omakielisiä opetusvideoita tai erillisistä vertaismentoroimista ei ole toteutettu. Tarjolla olevat videomateriaalikonaisuudet eivät ole sisällöltään ajattelun taitoja kehittäviä tai Helsingin opetussuunnitelman mukaisia. Vertaismentorointi päätettiin sisällyttää ammatillisen työkielen koulutuksen osaksi.

Pääonnistumisina voi pitää pysyvien kotoutumista tukevien rakenteiden syntyä, laajaa panostamista henkilöstön osaamisen parantamiseen, kielitietoisuuden opetuksen käytänteiden systematisointia sekä monikielisen ohjauksen myönteisiä vaikutuksia oppijoiden, huoltajien ja henkilökunnan työhön.

Keskeisenä oppina tulevaisuuteen on, että vaikutusten arvioinnin pohjalta tulee keskittyä muutamiin kärkitoimenpiteisiin ja tehdä selkeämpiä valintoja valituiksi kehittämiskohteiksi. Jatkossa laajan ohjelmakokonaisuuden toteuttaminen vaatisi sen, että toimiala asettaisi koko toimialaa koskevaksi ja strategiseksi tavoitteeksi yhdenvertaisuuden edistämisen. Yhteinen tavoite mahdollistaisi sen, että organisaatio ja esihenkilöt pystyisivät tehokkaammin suuntaamaan tarvittavia resursseja sekä myös valikoimaan kehitettävät kohteet, hankkeet ja myös pedagogisen toiminnan painopisteet tämän päätavoitteen mukaisesti. Suunnitelman laajuus onkin näyttäytynyt toimipisteiden henkilöstön näkökulmasta osin sirpaleisena ja kytkös muuhun toiminnan suunnitteluun on jäänyt paikoin liian irralliseksi.

Valtaosa kehittämissuunnitelman toimista kohdentuu kasvatus- ja opetushenkilöstön osaamisen parantamiseen eri muodoissa. Ulkomaalais- taustaisia perheitä on osallistunut niihin toimiin, jotka tukevat kotoutumista ja kohdentuvat suoraan perheisiin. Kotoutumisen tukimallin kehittämiseen ja perheille suunnattavien materiaalien kommentointiin osallistui henkilöstön lisäksi 43 maahan muuttanutta henkilöä, neuvontatyön pilotissa haastateltiin 15 perhettä ja neuvontaa on tarjottu 101 ulkomaalaistaustaiselle perheelle.

Toimiala on lisäksi tiivistänyt yhteistyötään kotoutumista tukeviin järjestöihin ja vuonna 2020 käynnistettiin oppimisen tuen järjestöfoorumi 14 järjestön kanssa. Tavoitteena on luoda pysyvä yhteistyö toimialan ja järjestöjen välille vieraskielisten oppijoiden ja huoltajien tukemiseksi sekä perheiden kuulemiseksi. Lisäksi Vanhemmat Mukaan-mallin pienimuotoinen pilotti on käynnistetty Keinutien ala-asteen koulussa.

Käyttäjätestauksessa ja muussa yhteistyössä ei ole yksilöity kotoutujan kotoutumiskieltä, eikä se ruotsinkielisistä kotoutumispolkua käyvien perheiden antaman palautteen perusteella ole ollut toivottavaa.

Tarkemmat tulokset esitellään liitteissä.

Esittelijä

kasvatuksen ja koulutuksen toimialajohtaja
Liisa Pohjolainen

Lisätiedot

Matleena Sierla, projektipäällikkö, puhelin: 310 22480
matleena.sierla(a)hel.fi

Liitteet

- 1 Esitysmateriaali
- 2 Väliraportti

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto, valmistelu tai täytäntöönpano

Tiedoksi

Kasvatuksen ja koulutuksen toimiala